

Maanpuolustuksen arvopohja - omat ja yhteiset arvot, sotilasvala

Oppituntikuvaus

Kesto: 1 - 2 oppituntia

Tavoitteet

- oppijat ymmärtävät, mitä arvoilla tässä yhteydessä tarkoitetaan
- oppijat tunnistavat omia arvojaan ja Puolustusvoimien arvot
- oppijat ymmärtävät yhteisön arvojen synnyn ja kehityksen historiallista taustaa vasten
- oppijat ymmärtävät, miten arvot vaikuttavat valittaessa erilaisten vaihtoehtojen välillä ja punnittaessa valintojen eettisyyttä, niiden oikeaa ja väärää
- oppijat tiedostavat sotilasvalan veloitteet, vastuunsa sotilaana ja yhteiskunnan jäsenenä
- oppijat sisäistävät sotilasvalan ja sotilasvakuutuksen arvot

Sisältö

- Omat arvot ja arvostukset
 - Arkielämän valintatilanteissa arvot näkyvät siinä, mitä pidämme tärkeänä.
 - Arvot ja arvostukset liittyvät tarpeisiin: turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja itsensä toteuttamiseen.
 - Teemme jatkuvasti pieniä arvovalintoja, mutta emme usein tietoisesti: ”Tässä ja nyt” -tarpeet ohjaavat usein toimintaamme.
 - Tietoisissa valintatilanteissa joudumme pohtimaan asioiden tärkeysjärjestystä, arvottamaan eri vaihtoehtoja.
- Henkiset, materiaaliset ja välineelliset arvot
 - Arvot voivat olla henkisiä tai materiaalisia
 - Arvot voivat olla itseisarvoja tai välineellisiä arvoja
 - Esim. terveys ja toimeentulo ovat samanaikaisesti sekä henkisiä että materiaalisia arvoja (hyvinvointi ja sen materiaaliset puitteet)
 - Raha on useimmille välineellinen arvo. Rahalla voi hankkia hyvinvointia, mielihyvää, turvallisuutta jne. Jollekin rikkaus voi olla itseisarvo, joka on tavoiteltavaa jo sinänsä. Rikkaudesta ei välttämättä seuraa anteliaisuutta.
 - Mikä sinulle on juuri nyt arvokasta?
- Ihmisarvon perusta
 - Yhteinen ja yhtäläinen ihmisarvo ei ole ollut itsestäänselvyys maailmanhistoriassa
 - Maailmanuskonnoissa ihmisyydelle annetaan absoluuttinen, kiistämätön arvo, mutta toisaalta tämän arvon loukkaaminen osin hyväksytään (orjuus, naisen alisteinen asema, muukalaiset, seksuaaliset vähemmistöt, jne.)
 - Myös uskonottomissa yhteiskuntajärjestelmissä toisaalta allekirjoitetaan yhtäläinen ihmisarvo ja toisaalta sitä loukataan räikeästikin.

- Klassisessa humanismissa ihminen on kaiken mitta. Humanismiin kuuluvat suvaitsevaisuus, ja ajatus jokaisen yhtäläisestä ihmisarvosta. Ihmisillä on vapaus luoda hyvää elämää, ja myös vastuu maailman hyvinvoinnista on ihmisten käsissä.
- YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus määrittelee, että "Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoiltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä". Julistuksen mukaan jokaisella ihmisellä on samat ja yhtäläiset perusoikeudet.
- Individualismi ja yhteisöllisyys
 - Jokainen ihminen elää jonkinasteisessa riippuvuussuhteessa ympäristöstään. Ihmiset ovat aina muodostaneet yhteisöjä.
 - Toimivassa yhteisössä on enemmän yhdistäviä kuin erottavia tarpeita ja arvoja.
 - Yhteisössä yksilötason ja yhteisötason arvot ovat jännitteisiä. Siksi jokainen yksilö joutuu luopumaan jostakin itselleen tärkeästä yhteisön hyväksi.
 - Yhteisö tai organisaatio voi edelleen palvella suurempaa hyvää. Niinpä Puolustusvoimilla on omat tehtävänsä turvatessaan Suomen sotilaallista koskemattomuutta.
- Valtiollinen itsemääräämisoikeus ja koskemattomuus arvona
 - Suomalaisen, demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen keskeisin toimintaedellytys on sisäinen ja ulkoinen turvallisuus.
 - Puolustusvoimat turvallisuusorganisaationa vastaa Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, muiden viranomaisten tukemisesta sekä osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan. Nämä kolme tehtävää tukevat kaikki Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden säilymistä.
- Varusmiespalvelus / naisten vapaaehtoinen palvelus arvovalintana
 - Suomen puolustusvalmius lepää pitkälti reservin varassa.
 - Käytettävissä oleva reservi koostuu koulutetuista ja osaavista asevelvollisista.
 - Koska käytännön asepalvelukselle on olemassa myös vaihtoehtoja, on asepalveluksen suorittaminen arvoihin perustuva valinta.
- Suomalaisten arvojen muutos itsenäisyyden aikana, sotilasvala arvolauseena
 - Vaikka Suomen itsenäisyyden aika ei ole historiallisessa mielessä kovinkaan pitkä, on kuluneen vajaan vuosisadan aikana tapahtunut paljon yhteiskunnallisia ja kansainväliseen ympäristöön liittyviä muutoksia.
 - Nykymuodoissaan sotilasvala ja -vakuutus ovat pieniä muutoksia lukuun ottamatta säilyneet hengeltään muuttumattomana.
 - Millä tavalla arvot ovat muuttuneet vuosikymmenien saatossa?
 - Millä tavoin sotilasvala on arvolauseena edelleen ajankohtainen?
- Ryhmän jäsenenä toimiminen, rehtiys ja oikeudenmukaisuus
 - Sotilasyhteisössä kaikki toimivat yhdessä, osana suurempaa joukkoa ja kokonaisuutta.
 - Arvoja ja hyveitä on helppo kannattaa niin kauan, kuin ne ovat vain sanoja paperilla tai jaloja ajatuksia omassa mielessä.

- Ryhmän toiminnassa ja yhteisessä elämässä arvojen mukainen toiminta joutuu koetukselle. Kriisiorganisaatiossa toimiminen merkitsee usein omista tarpeista luopumista. Puolustusvoimissa sodan aikana yhteinen etu menee yksilön edun edelle.
- Yhdessä eläminen ja tekemällä oppiminen parhaimmillaan vahvistaa arvopohjaa sekä kasvattaa pitkäjänteisyyteen: arvot eivät ohjaa vain valintoja ”tässä ja nyt”. Tavoitteeksi tulee hyvän ja arvokkaan turvaaminen myös tulevaisuudessa.

Toteutus

Oppitunti pidetään auditoriossa / vast. joukko-osaston koosta riippuen perus- tai joukkoyksiköittäin. Vuorovaikutuksellisuuden mahdollistamiseksi tavoiteryhmäkoko on maksimissaan yhden perusyksikön alokasjoukkueiden yhteinen oppitunti.

Oppitunnin pitäjän on tiedostettava keitä hän opettaa. Varsinkin P-kauden alussa alokkaat jäsentävät omaa identiteettiään ”siviiliminän” näkökulmasta. Sotilaan identiteetti ei ole pääsääntöisesti rakentunut ulkoisia käyttäytymisen perusteita pidemmälle. Tämä tuottaa toisaalta haasteita, mutta myös otollisen mahdollisuuden saattaa alokkaiden omat arvot ja maanpuolustukseen liittyvät sotilaalliset ja yhteiskunnalliset arvot vuoropuheluun.

Keskustelua, vuorovaikutusta ja älyllistä pohdintaa on syytä suosia ja hyödyntää mahdollisimman paljon. Näin oppijoilla on mahdollisuus tunnistaa omia arvojaan ja reflektoida niitä ryhmän ja yhteiskunnan arvopohjaan.